

Област София

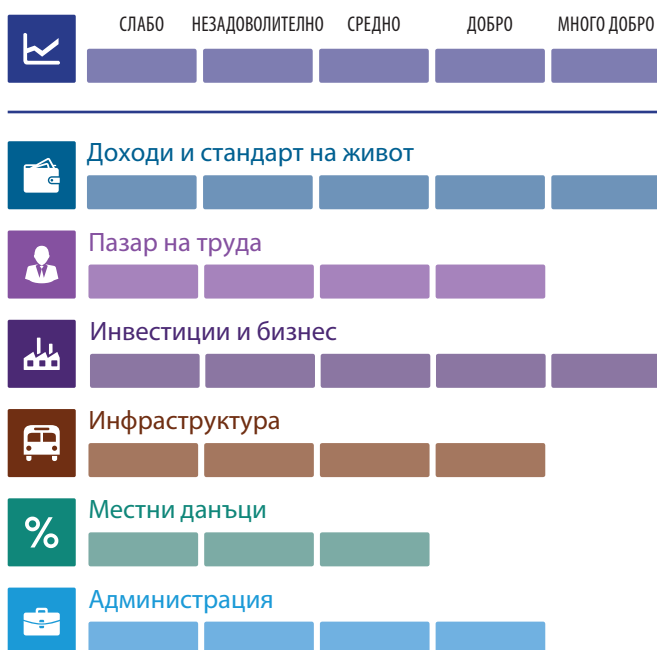
► Население (2023)	226 420
► Територия (кв.км)	7062
► Брой на населените места	284
► Дял на населението в градовете (%)	60,1

София остава сред трите области с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението. Заплатите и пенсиите са сравнително високи. Развитието на местния пазар на труда продължава да е добро. Делът на работната сила със средно образование е най-високият в страната. Икономическото развитие на областта е съпроводено от добра инвестиционна активност. Гъстотата на пътната мрежа е висока, както и делът на автомагистралите и първокласните пътища. По-ниски са местните данъци върху търговията на дребно. Представянето на общинските администрации в област София е сравнително добро.

Коефициентът на естествен прираст в областта остава по-нисък от средния за страната. Представянето на учениците е сравнително слабо. Достъпът до лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) е малко под средния за страната. Натовареността на местните съдии в областта е под средната за страната, което се отразява и на бързината на правораздаването. Обемът на образуваните битови отпадъци е висок, а делът на предадените за третиране и рециклиране – нисък. Интензивността на културния живот в област София остава ниска. Същевременно туризмът е по-добре развит от този в повечето области.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

София остава сред трите области с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението (след този в столицата и област Стара Загора). Заплатите и пенсиите продължават да нарастват и са сравнително високи. Средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 19,3 хил. лв., а средната месечна пенсия достига 814 лева.

Коефициентът на Джини за доходното неравенство е сравнително нисък. Бедността обаче се повишава и е над средната за страната. През 2023 г. делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 26,1% (при 20,6% в страната).

Пазар на труда

Развитието на местния пазар на труда през 2023 г. продължава да е добро и още веднъж показва дълбоката свързаност на икономиките на столицата и на област София. Делът на трудоспособното население е около средния за страната. Заетостта намалява, но остава над средната с коефициент от 78,4% (при 76,2% в страната). Коефициентът на безработица се задържа на стойност от 4,9% (при 5,3% в страната).

Профилът на работната сила в област София се характеризира с преобладаваща част от населението със средно образование – 72% (при 55% за страната), което е най-високата стойност в страната, като делът на висшистите и този на хората с основно и по-ниско образование в работната сила са сравнително ниски. Тази структура е обусловена от близостта на повечето населени места в областта до столицата, която привлича висшисти, докато развитието на преработващата промишленост по естествен път остава в географската ѝ периферия.

Инвестиции и бизнес

Доброто икономическо развитие на област София е свързано с висока инвестиционна активност, нареждайки я на второто място в тази категория (веднага след столицата). През 2022 г. разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението в областта са третите най-високи (след тези в столицата и в област Пловдив) с 4,6 хил. лв., а преките чуждестранни инвестиции – вторите, с 8,2 хил. евро на човек. София е и областта с най-висока стойност на произведената продукция спрямо броя на наетите – 268,3 хил. лв. на нает при над двойно по-ниска средна стойност за страната. Над половината от нетните приходи от продажби пък са приходи от износ – 55% (при 29% в страната), което поставя областта на второто място по този показател (след област Русе).

Сравнително нисък остава броят на действащите в областта предприятия, но същевременно сред тях относително висок е делът на големите предприятия.

Уسوените европейски средства в областта се повишават и почти се изравняват със средните спрямо населението. Към 30 юни 2024 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 3172 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвоява община Костинброд.

Инфраструктура

Област София има добре развита инфраструктура. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа е по-висока от средната за страната, а делът на автомагистралите и първокласните пътища е вторият най-висок (след този в област Шумен) с 31% при 19% средно за страната. Същевременно обаче качеството на пътищата продължава да е сравнително ниско с едва 32% от пътната настилка в добро състояние при 40% в страната през 2023 година.

Достъпът на домакинствата до интернет в областта остава сравнително ограничен – 79% (при 89% в страната).

Делът на населението, живеещо в селища с обществена канализация, е висок – 80% (при 75% в страната). По-нисък обаче остава делът на свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – 42% (при 67% в страната) през 2022 година.

Местни данъци

Усредненото ниво на местните данъци в общините от област София е сред високите в страната и през 2024 година. Значително по-високи от средните са ставките на данъците върху недвижимите нежилни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. По-ниски пък са местните данъци върху търговията на дребно.

В рамките на областта най-високи са средните данъци в община Своге, а най-ниски – в община Божурище.

Администрация

Представянето на общинските администрации в област София е сравнително добро. Самооценките им за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2024 г. се повишават, но остават под средните.

София е на второ място в страната (след столицата) по дял на собствените приходи от общите приходи (40% при 27% в страната), както и по покритие на общинските разходи с местни приходи (103% при 74% в страната).

И през 2024 г. София продължава да е сред областите със сравнително ниско оценена активна прозрачност в работата на местните администрации, като рейтингът е 62,8% (при 69,3% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■■

Коефициентът на естествен прираст остава по-нисък от средния със стойност от -8,6‰ (при -6,8‰ в страната) през 2023 година. Коефициентът на механичен прираст е положителен (3,4‰).

Възрастовата структура на населението е подобна на средната за страната. Делът на децата до 4-годишна възраст в областта е 4,6% (при 4,5% в страната), а на хората над 65 години – 24,0% (при 23,8% в страната).

София е сред областите с ниска гъстота на населението – 747 души на кв. км (при 1221 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■

Делът на децата в детските градини в областта се повишава и се изравнява със средния за страната. Коефициентът на записване на учениците в V–VII клас в област София намалява и през 2023 г. е 87% – под средния за страната (90%). Делът на второгодниците е висок. Учащите и заетите с професионална квалификация в селското стопанство и в строителството в областта са сравнително малко, докато тези в преработващата промишленост – относително много.

Представянето на учениците е сравнително слабо и през 2024 година. Успехът на националното външно оценяване след VII клас по математика в областта е 35,1 т. (при 42,9 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 4,15 (при „Добър“ 4,30 в страната), а слабите оценки са 8,3% (при 8,7% в страната).

В областта има и сравнително малко студенти – 5,0 на хиляда души от населението при 29,6 на хиляда души за страната през 2023 година.

Здравеопазване ■■■

Достъпът до лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) в областта е под средния за страната. През 2022 г. един общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1831 души от населението (при 1701 души на лекар в страната). Делът на здравноосигурените се повишава леко, но и през 2023 г. остава най-ниският в страната – 85% в областта при 95% в страната.

Броят на болничните легла в местните многопрофилни болници, съотнесен към населението в областта, е близък до средния. Използваемостта на леглата обаче е по-висока – 61% в областта при 56% в страната. Броят на аптеките спрямо населението също е съизмерим с този на национално ниво.

Коефициентът на детска смъртност леко се повишава, но е под средния за страната. Средната продължителност на живота вече почти не се променя и през 2023 г. е 72,5 години.

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на местните съдии през 2023 г. е под средната за страната, което се отразява и на бързината на правораздаването. Делът на гражданските дела, приключили в 3-месечен срок, е 90% (при 65% в страната), а на административните – 82% (при 72% в страната). При наказателните дела има ускоряване и делът на приключилите в рамките на три месеца е близък до средния.

Показателите за сигурността в областта са по-добри, макар и не с много, от средните за страната. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността е 10,0 на хиляда души от населението (при 11,3 на хиляда души в страната), а разкриваемостта им е 59% (при 53% в страната). Относителният брой на полицаите в областта е 4,5 на хиляда души (при 4,2 на хиляда души в страната).

Околна среда ■■■

Област София се представя незадоволително в тази категория. Основната причина за това е управлението на образуваните битови отпадъци. Образованите в областта отпадъци са сравнително много – 496 кг на човек при 488 кг в страната, а предадените за третиране и рециклиране са малко, въпреки че нарастват до 26% (при 76% в страната) през 2022 година.

Делът на горската територия е сравнително висок (46% при 33% в страната), а този на нарушената – близък до средния (0,5% при 0,4% в страната).

Индексът на нуждата от охлаждане в областта е изключително нисък. По-малко от средното е и използването на питейна вода от домакинствата.

Култура и туризъм ■■

Интензивността на културния живот в област София остава ниска и през 2023 г., което вероятно е продиктувано от близостта на областта до столицата и сравнително лесния и бърз достъп на голяма част от населението до най-големия град в страната. В областта не се отчитат посещения в библиотеки и театри, а посещенията в кината са 81 на хиляда души (при 684 на хиляда души в страната). Посещенията на музеите се повишават, въпреки че все още не могат да достигнат относителния си брой отпреди пандемията.

Същевременно туризмът е по-добре развит от този в повечето области. Броят на леглата в местата за настаняване е 36 на хиляда души, подреждайки област София на осмо място в страната. Реализираните нощувки пък са 2900 на хиляда души през 2023 година.

Ключови показатели за област София

Индикатори на икономическото развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	19 263	25 014	n.a.	25 956
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	17 697	19 330	n.a.	21 242
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,8	23,0	26,1	20,6
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	59,2	58,2	58,2	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	81,4	81,1	78,4	76,2
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	5,5	4,9	4,9	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	14,2	14,4	11,7	14,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	12,4	14,2	16,6	30,5
Произведена продукция (лв./нает)	216 029	268 325	n.a.	122 377
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	3157	4581	n.a.	4257
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	7289	8247	n.a.	4544
Дял на населението в селища с обществена канализация (%)	77,0	80,2	n.a.	75,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	35,4	30,5	32,0	40,4
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	98,8	102,2	103,5	74,1
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	57,9	57,7	62,8	69,3

Индикатори на социалното развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	–11,1	–8,6	–6,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	–0,1	3,4	6,4
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,77	3,58	4,15	4,30
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	29,6	28,3	35,1	42,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	90,0	87,6	87,2	89,9
Средна продължителност на живота (години)***	72,1	72,6	72,5	73,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	82,9	84,2	84,8	95,0
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1839	1788	1831	1701
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	9,5	9,7	10,0	11,3
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	82	78	90	91
Използвана питейна вода от домакинствата от Вик (литър/човек/ден)	99	96	n.a.	103
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	501	496	n.a.	488
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	17	26	n.a.	76
Посещения в кината на хиляда души от населението	30	65	81	684
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	2306	2871	2900	4167

* Данните за 2023 г. са включени в изследването от 2024 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2023/2024 година, а матурите са проведени през 2024 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.